RASPOETIN

RUSSISCHE ONTHULLINGEN door Herman Theodor von Zancka. Geautoriseerde vertaling van Mevrouw D. Logeman—Van der Willigen

(Vervolg.)

Hij deed alsof er niets gebeurd was, alsof hij gisteren toevallig juist even weg was geweest.

En hij genas den troonopvolger.

Het is heel merkwaardig dat de tsarjevitj werkelijk beter werd na de komst van Raspoetin. Voor Raspoetin's komst had hij een lange kuur gedaan, en het is waarschijnlijk dat hij onder de nawerking van deze kuur beter was geworden. Het is moeilijk uit te maken hoe het eigenlijk in elkaar zat, maar het is een feit dat Grisja's gebeden, handopleggingen en andere kunsten de eer kregen van het herstel, dat allen den kleinen tsarjevitj hartelijk gunden.

Raspoetin's terugkomst werd niet bepaald met vreugde begroet door Mevrouw Sjtsjerbajed, gravin Orlov-Davidod, Manusevitj Mannilod en eenige anderen. Men was bang dat hij zich vreeselijk op hen wreken zou, omdat zij hem tegengewerkt hadden. Maar Grisja was veel te verstandig om zich onnoodig vijanden op den hals te halen, want hij wist heel goed dat als hij nu de wraak nam, waartoe hij zonder twijfel de macht had, hij het voorwerp van een onverzoenlijken haat zou worden. En daar zijn gemoed niet wraaklustig is en hij over het geheel geen slecht man is, vermeed hij 't den eersten tijd om zich al te veel op den voorgrond te plaatsen om geen kwaad bloed te zetten.

De eenige op wie hij zich, zoover mij bekend is, wreekte, is gravin Orlov-Davidod. Hij verwees haar van het hof, hij benadeelde haar bij iedere gelegenheid en hij had zijn aandeel in de tragedie die haar val ten gevolge had.

Waarschijnlijk kwam dit omdat zij hem getoond had hoe innig zij hem verachtte en omdat zij niet in was gegaan op de voorstellen die hij haar gedaan had. Dit kwetste Grisja's ijdelheid, hij was volstrekt niet gewend dat de dames die hij met zijn voorstellen vereerde, neen zeiden. Zelfs al sloten zij zich zooals gravin Donatieva, vorstin Tanejeff en anderen niet uit overtuiging en toewijding bij hem aan, waagden zij het toch niet vanwege de positie van hun man om neen te zeggen tegen Grigory Jefimytj.

De bekende generaal Soloojeff, die absoluut een plaats in de politie noodig had, waar hij op veel douceurs kon rekenen en op een aandeel in den buit bij eventueele welgeslaagde diefstallen, stelde zelf zijn vrouw aan Raspoetin voor, en ik heb nooit gehoord dat hij hierdoor ook maar een greintje minder in aanzien was in de Petersburgsche uitgaande wereld, en zij evenmin.

Hij kreeg verder spoedig een plaats aan de politie van Moscou, die sinds de heerlijke dagen van generaal Rheiboth als bizonder lucratief beschouwd werd, daar de staat het loon uitbetaalde voor bijna tweemaal zooveel ambtenaren bij de politie als er in werkelijkheid waren, en de politie dertig percent genoot van al de spoorwegtolgelden in het district.

Raspoetin was niet lang weg geweest, maar kwam toch te laat terug om den eersten Balkan-oorlog te kunnen verhinderen, die nu woedde.

TIENDE HOOFDSTUK.

Tijdens de afwezigheid van Grigory Jefimytj, kreeg de czaar zeer dikwijls brieven waarin men dreigde hem te vermoorden.

Zulke brieven kwamen natuurlijk niet met de post en dan zouden zij hem ook niet bereikt hebben, want de czaar maakte zijn post nooit zelf open. Die lagen plotseling op zijn schrijftafel, of op de tafel van een kamer die hij door moest, of zaten in de zakken van het uniform dat hij draagt, als hij niet officieel optreedt.

Dergelijke aankondigingen zijn natuurlijk zeer enerveerend en hebben, meer dan iets anders, het zenuwgestel van den czaar zóó aangegrepen, dat hij er dikwijls onder gebukt gaat, hoewel hij uiterlijk een bewonderenswaardige kalmte weet te bewaren.

Men heeft er zich dikwijls in verdiept waar deze brieven vandaan komen en hoe het mogelijk is om ze een der best bewaakte persoonlijkheden der wereld voor te leggen, iemand die zich nooit een oogenblik beweegt, of nooit stil zit zonder dat hij door een heirschare van waakzame oogen en hersens omgeven is.

En toch is de zaak heel eenvoudig.

Het zijn volstrekt de revolutionnairen niet, noch de lieden die op politiek gebied ontevreden zijn die deze brieven weten neer te leggen hetzij zelf, hetzij dat anderen het voor hen doen. Het is de politie zelf, de wacht van den keizer in eigen persoon, die het doet vlak voor den neus van zijn kamerheeren, zijn dienstpersoneel en zijn omgeving.

Czaar Nikolaj Alexandrovitj is zelf geen meester in zijn rijk, de politie en de ambtenaren regeeren in zijn naam. En die doen wat zij willen.

Indien de Ohrana, in wier dienst ik geweest ben, onder een eensgezinde leiding stond, had dit niet kunnen gebeuren. Toen was dat in ieder geval niet zoo. Deze organisatie is veel te groot en te veel lieden die tot de aanzienlijksten der maatschappij behooren zijn er in geïnteresseerd, dan dat die een werkelijk consequente politiek zou kunnen volgen. Dit komt omdat geen gemeenschappelijk politiek doel de leden verbindt. De Ohrana heeft maar één taak: quasi de persoonlijke lijfwacht van den czaar te zijn, maar in werkelijkheid de private belangen van zekere aanzienlijke personen te bevorderen, en wel hun begeerten naar macht en hun geldzucht. Zij maken gebruik van hun macht om zichzelf te verrijken.

Natuurlijk zou men *tot zekere hoogte* kunnen spreken van een gemeenschappelijk politiek doel der Ohrana, en wel om den ongehoorden politieken druk te handhaven, de willekeur, het politiewezen, het systeem van omkoopen, de corruptie en de oneerlijkheid. Maar over de middelen om dat echte Russische doel te bereiken, zijn de hooge heeren het niet altijd eens.

Grootvorst Nikolaj Nikolajevitj, die veel te zeggen heeft in de Ohrana, en in wiens belang ontelbare agenten, waaronder ik, gewerkt hebben, staat veel te hoog om hem er van te betichten dat hij zijn macht gebruikt om zich te verrijken, en natuurlijk neemt hij nooit geld aan maar geeft alleen als het in zijn voordeel is. Maar heel de verdere schare van kleinere grootheden werkte in een andere richting. Feitelijk is het ook onwederlegbaar bewezen dat de Ohrana door Azeff

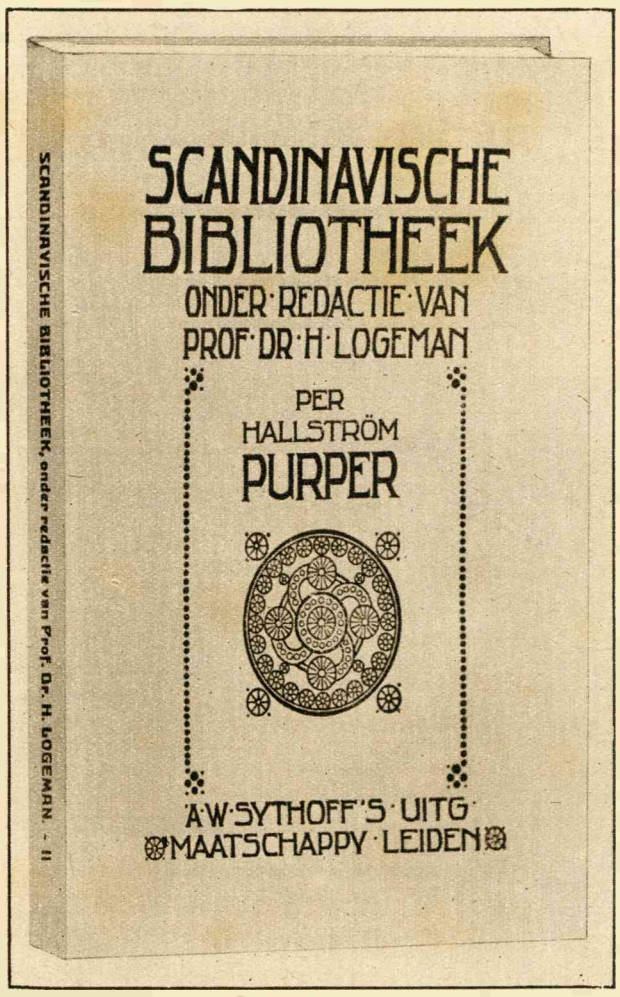

„SCANDINAVISCHE BIBLIOTHEEK".
Onder dezen titel verschijnt bij A. W. Sijthoff's Uitg. Mij. te Leiden onder redactie van Prof. Dr. H. Logeman een reeks werkjes bevattende vertaalde schetsen, vertellingen en dergelijke van Scandinavische Schrijvers, alsmede vertaalde en oorspronkelijke studies over Scandinavische kunst, kultuur, belletrie, folklore, taal- en letterkunde. De deeltjes, waarvan reeds een tweetal verscheen, n.l. I. Buiten in de Bergen, door Arne en Hulda Garborg, en II. Purper, door Per Hallström, zullen op onbepaalde tijden verschijnen; de omvang zal afwisselen tusschen de vijf en tien vel, de prijs ongeveer twintig cents per vel bedragen. De boekjes, handig van formaat en in keurige kartonnen bandjes, maken een aangenamen indruk.

een moord beraamde op den czaar, waaraan de czaar slechts toevallig ontsnapte. Azeff, die daartoe de revolutionnairen gebruiken wilde, deelde hun het plan mee; in een buitengewone vergadering besloot de revolutionnaire partij echter om er niet aan mee te werken. Het is een feit dat de revolutionnaire partij dikwijls heel veel moeite gehad heeft om den czaar te beschermen tegen zijn eigen lijfwacht.

Maar het lukte.

De dagen voor den eersten Balkan-oorlog waren weer een tijd van spanning, waarin de binnenlandsche krachten zich inspanden om de gewichtigste kwesties der buitenlandsche politiek op te lossen.

Grootvorst Nikolaj, de voornaamste militair van het rijk, had verstand genoeg om in te zien dat het op dat oogenblik nog te vroeg was voor Rusland om zich in een Europeeschen oorlog te wikkelen, en in het groote intrigenspel dat zich afspeelde was hij de factor die de hindernissen opwierp. Maar het corps van ambtenaren werkte in tegengestelde richting. Dat heeft in Rusland alle voordeelen van een oorlog. Spoorwegambtenaren, heel het corps dat aan de intendance verbonden is, — allen konden niet anders dan op een oorlog verdienen. En wij hebben reeds gezegd dat de keizerin-weduwe oorlogsgezind was.

Toch was de belangrijkste factor misschien wel het feit dat in dien tijd de geruchten over schandalen met verschillende leveranties gepleegd, weer opdoken. Toen ontstond er onrust in de gelederen. Het eenige en werkelijk radicale middel om die geruchten den kop in te drukken, was natuurlijk om er de aandacht van af te leiden door een oorlog.

De situatie in de Balkanstaten was nu langzamerhand te vergelijken bij een onweder, dat ieder oogenblik kon losbarsten, en de gedachte dat daaruit een grootere oorlog zou kunnen ontstaan lag voor de hand. Het was daarom in het belang van alle oorlogsgezinden om het vuur aan te blazen dat onder de asch in den Balkan gloeide.

Maar niettegenstaande alles heeft in Rusland de monarch toch de beslissing in handen, daarom moesten de intrigen zich vooral om diens persoon zelf afspelen.

De bedoeling was om hem zelf tot een oorlog te brengen. Daarom kreeg de czaar in dien tijd zooveel brieven waarin men hem dreigde te vermoorden.

Ik weet niet in hoeverre deze dreigbrieven ernstig gemeend waren. De moeilijkheid was niet zoozeer om het attentaat te organiseeren en uit te voeren, als wel om een geschikt persoon te vinden die de regeering kon overnemen en vooral om alles in een licht te stellen dat gunstig voor het land was.

Het was geen gemakkelijke taak om met eenige kans op succes de schuld te werpen op de revolutionnairen en het element dat om politieke redenen ontevreden was, daar heel het land wist dat de politie zelf Stolypin vermoord had om niet te spreken van grootvorst Sergej, den oom van den czaar, von Pleve den minister van binnenlandsche zaken en anderen.

Manusevitj Mannilod was in dien tijd druk in de weer om door zijn relaties met het ontevreden element dat anarchistische neigingen vertoonde, het terrein te verkennen en iemand te vinden die eventueel gemakkelijk als verdachte gearresteerd zou kunnen worden. Maar de revolutionnaire partij was op dat oogenblik zeer weinig in actie en de provocateurs hadden geen geschikt terrein.

Het plan om de revolutionnairen tot een attentaat aan te zetten werd opgegeven en in plaats daarvan kwam Manusevitj Mannilod met een ander schitterend idee voor den dag, iemand van zijn karakter en zijn aard volkomen waardig. Het zou al heel weinig geloofwaardig klinken, redeneerde hij, indien men de revolutionnairen een attentaat op den persoon van den keizer liet doen. Ten eerste omdat zij hun medewerking daaraan altijd geweigerd hadden en ten tweede omdat zij geen belang bij een oorlog hadden, eerder het tegendeel.

Het zou daarentegen volstrekt niet onmogelijk schijnen dat de pan-slavistische gezinde politieke kringen op het denkbeeld kwamen om met geweld een verandering in de situatie te voorschijn te roepen.

Er werd besloten een attentaat te organiseeren van den kant der „ware Russen."

Terwijl de toebereidselen hiervoor gemaakt werden, werden er in eenige kleine steden in het Zuid-Westen van Rusland jodenvervolgingen georganiseerd om de opmerkzaamheid af te leiden van wat er op handen was. De czaar had zijn toestemming gegeven voor dat pogrom en Maklakov, de minister van binnenlandsche zaken, was het er ook mee eens. Alles was dus volkomen in orde.

Persoonlijk was de czaar niet gesteld op een jodenvervolging maar de heilige synode beschouwt die als een noodzakelijk middel ter bevordering van den algemeenen ijver van het volk voor de eenig ware, heilige orthodoxe kerk en de vroegere procurator van de heilige synode, Pobjedonostsed, eertijds professor in de rechten, was een ijverig voorstander der jodenvervolgingen.

Misschien zijn wij de eer van Pobjedonostsed en van de heilige synode wel verschuldigd om te erkennen, dat die even graag andere godsdienstige secten vervolgd zouden hebben, en de tartaarsche bevolking die het Mohammedaansch geloof is toegedaan, is werkelijk ook niet gespaard. Maar de jodenvervolgingen namen altijd grootere afmetingen aan, omdat het volk alleen tegen de joden is op te ruien.

En al worden bij een pogrom de eerste moorden ook begaan door de politie, door agenten uitgezonden door de regeering of door de Ohrana, al maken die zich ook schuldig aan de grootste plunderingen, al kwetsen die ook de meeste vrouwen en steken die ook de meeste branden aan, toch vereischt een behoorlijk progrom onwillekeurig de medewerking van de opgehitste bevolking, opdat de verwoestingen niet al te gering zouden zijn. Nikolaj II gaf dus ter wille der heilige kerk zijn toestemming tot een jodenvervolging op meer bescheiden voet, en zelfs Maklakov vond den tijd gekomen om het volk deze verstrooiing te gunnen.

Bij die gelegenheid werden er 238 Joden vermoord, waaronder 78 vrouwen en 36 kinderen.

Een jodenvervolging is iets vreeselijks. Er komen dikwijls genoeg moorden, oproeren en dergelijke zaken in Rusland voor, maar een algemeen pogrom is het walglijkste dat men zich denken kan, omdat de arme weerloozen niet weten of zij moeite zullen doen om zich te verdedigen of dat zij door toegeven hun beulen vermurwen kunnen. Het laatste is echter vruchteloos. De beulen zijn betaald voor een bloedbad volgens alle regelen der kunst, en doen hun plicht.

Het begint altijd doordat er politie-agenten heen gezonden worden.

(Wordt vervolgd).